

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1912. Första kammaren. Nr 4.

Fredagen den 26 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Herr statsrådet *Stenström* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om understödsföreningar, lag om ändrad lydelse af 162 och 163 §§ i lagen om försäkringsrörelse samt lag om ändring i vissa delar af lagen om sjukkassor den 4 juli 1910.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag före kl. 2 e. m. utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 på aftonen.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts den 24 i denna månad bordlagda nådiga proposition till Riksdagen angående försäljning af lägenheten Petsarfverum på Gottland.

Föredrogs Kungl. Maj:ts den 24 innevarande januari bordlagda nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar af värnpliktslagen den 14 juni 1901.

*Proposition
ang. vissa
ändringar i
värnplikts-
lagen.*

Friherre Gripenstedt: Herr talman, mina herrar! Man är rask i vändningarna, då det gäller åtgärder, som *icke* äro till gagn för vårt försvar. *Då* göras inga ingående undersökningar och utredningar, utan man nöjer sig med uttalanden, gjorda under helt andra förhållanden och förutsättningar, som möjligen ägde fog den tid, armén var förlagd på de gamla lägerplatserna och öfningstiden var kortare än den nu är.

I föl framlades ett förslag, som visserligen liknade detta, ehuru propositionen då tillika innehöll en del andra förändringar i afseende på värnpliktslagen. Nu kommer denna förändring beträffande icke vapenföra ensam. Jag var i föl emot saken, jag är det likaså i år.

Första kammarens protokoll 1912. Nr 4.

*Proposition
ang. vissa
ändringar i
värnplikts-
lagen.
(Forts.)*

För mig spelar det alldeles ingen roll, från hvilken regering eller från hvad håll förslaget kommer. Skall emellertid en ändring göras i afseende på de icke vapenföras tjänstgöring, anser jag, att detta bör ske i sammanhang med andra ändringar i värnpliktslagen och icke så isolerad, som nu föreslås, icke heller så summariskt.

Hvarför kommer man nu fram med ett sådant förslag? Jo, man pekar på de besparingar, som man uppger skola kunna göras på flera anslag, och säger, att dessa besparingar blifva så stora, att de vid landförsvaret skulle uppgå tillsammans till 660,000 kronor och vid sjöförsvaret till 136,000 kronor i rundt tal. Ja, det är högst betydande belopp, och jag skulle för min del icke underlåta att räkna med dessa siffror, om jag vore fullt säker på, att de utvisade *verkliga* besparingar, och att icke olägenheter uppstode, som kanske motvågade fördelarna med besparingarna, dessa månde nu blifva större eller mindre.

Herr departementschefen tyckes äfven själf hafva vissa betänkligheter, ty han antyder i en punkt i motiveringen, att den lösning, som nu föreslås, endast är provisorisk. Men hvarför kommer man då fram redan i år och vill dessutom, att förändringen skall tillämpas äfven innevarande år? Jo, för att minskning redan nu skall kunna göras på vederbörande anslag.

Emellertid fruktar jag, att om endast besparingssynpunkten fasthålles, kommer det att inverka hämmande på utbildningen af de *vapenföra* värnpliktige. Huru mycket hafva icke de vapenföra att inhämta af rent militära färdigheter förutom det ordningssinne, den pliktkänsla och disciplin, som de böra bibringas. Dessutom, det veta vi och läsa oupphörligen i tidningarna, vill man, att de skola studera en hop rent civila ämnen. Jag medger, att detta gäller arméns volontärer mera än de vapenföra värnpliktige, men det gäller äfven dessa. För min del anser jag visserligen, att större delen af dessa civila ämnen, som komma före, saklöst kunde uteslutas ifrån militärundervisningen, och hvad angår rena elementära humaniora, såsom läsning, skrifning och räkning, så borde allt detta vara undangjort i skolorna, så att det icke behöfde pluggas för mycket därmed under värnpliktstiden. Jag kan icke underlåta att säga, att jag tror, att en militärkommission för att öfvervaka skolväsende, undervisning och uppfostran kunde vara lika befogad som en civilkommission för att öfvervaka militärväsendet. Denna afvikelse från ämnet skall jag dock icke fullfölja.

Men hur skall det komma att gå, om de vapenföra — värnpliktiga och volontärer — nu skola betungas med en hel del handräkningsgöromål, som hittills ha utträttats af de icke vapenföra? Särskildt vid de beridna vapenslagen, exempelvis kavalleriet, blir det besvärligt. Det är en tid af året, då inga värnpliktige ligga inne, utan då det vid truppförbandet icke finnes annat folk än ett fåtal volontärer. Hur skola dessa kunna sköta om alla de hästar, som stå inne, såvida icke till deras hjälp kommanderas ett tillräckligt

antal icke vapenföra? Hittills har man på före detta indelta regementen inom detta vapen för ändamålet kommenderat in ett tillräckligt antal indelta ryttare, men dessa ha ju gått bort efter hand och den utvägen finnes snart icke att tillgå längre.

Också ser det ut, som om departementschefen själf skulle hysa vissa betänkligheter i afseende på detta förslag. Han säger nämligen på sidan 22 i sin motivering:

»Genom utjämning af antalet icke vapenföra vid olika vapenslag och truppförband lära till äfventyrs befarade alltför vidtgående verkningar af den nu förordade afkortningen i tjänstgöringstiden kunna på tillfredsställande sätt förebyggas.»

Ja, nog ville jag hoppas det, men det sägs i detta sammanhang ingenting om på hvad sätt detta skall gå för sig. Förut, när öfningarna bedrefvos på de gamla lägerplatserna, kan det ju hända, att det fanns öfverflöd på icke vapenföra värnpliktige, och man hade kanske då svårt att ge dem full sysselsättning, men uti de nya kasernetablissemmenten är det med säkerhet icke så. De icke vapenföra skola där förrätta all renhållning, städning, handräckning med skjutmateriel och mera sådant. Minskas nu de icke vapenföras tjänstgöringsdagar, så kommer en del af deras skyldigheter att åläggas de vapenföra värnpliktige — eller också får man vidtaga legning, detta såväl af yrkesskickliga som af grofarbetare, och sådan legning är dyr. Då komma nog besparingarna att krypa i skrinet!

För öfrigt förefaller det, att döma af motiveringen här, som om meningen mera vore att tillmötesgå en uttalad önskan från de icke vapenföra värnpliktige själfva än att tillgodose den militära tjänsten. Tillmötesgående är nog bra i många fall, men jag undrar, om sådant i detta fall är så alldeles välbetänkt eller behöfligt. Jag citerar ur yttrandet, som fälldes häromdagen: »Svenska folket är godt i sin innersta rot.» Utan tvifvel är det så. Och det finnes på botten i folkets sinne mycket mera kraft och försvarsvilja, än man skulle kunna tro. De sorgliga symtomen, som kunde häntyda på motsatsen, bero nog på, att så många suggererats af dem, som spekulera i eller hafva spekulerat i försvarsolust. Men *vill* man verkligen försvaret, då måste man vilja öfningen, ty om fienden står i landet, då är det icke nog med att gå man ur huse. Jag skulle beklaga både landet och alla dessa, som ginge man ur huse, om det saknades organisation och utbildning.

Jag anser alltså, hvad detta förslag beträffar, att det är i princip oriktigt, då det lättar tjänstgöringen för de icke vapenföra till *men* för de vapenföra männen, och jag befarar, att genom den föreslagna åtgärden skulle antingen utbildningen af de vapenföra komma att lida, därest icke deras tjänstgöringstid samtidigt förlängdes, eller ock de afsedda besparingarna utebli, eller till och med kanske båda dessa olägenheter inträda.

Jag har velat säga dessa ord, innan propositionen remitteras till lagutskottet. Det kunde ju möjligen synas, som om den före-

*Proposition
ang. vissa
ändringar i
värnplikts-
lagen.
(Forts.)*

*Proposition
ang. vissa
ändringar i
värnplikts-
lagen.
(Forts.)*

slagna ändringen i sig själf icke är af någon större direkt betydelse — och detta skulle jag kunna medgifva — men indirekt kan den hafva vidtgående verkningar.

Jag anhåller, att mitt yttrande må få åtfölja remissen till utskottet.

Efter härmed slutad öfverläggning hänvisades den kungliga propositionen till lagutskottet; och skulle till utskottet jämväl överlämnas det i anledning af samma proposition inom kammaren nu afgifna yttrandet.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet följande den 24 innevarande månad afgifna och då bordlagda motioner:

nr 6, af herr *Trapp* m. fl., om anslag åt Hälsingborgs högre handelsinstitut;

nr 7, af herr *Steffen*, om inrättande inom filosofiska fakulteten vid universitetet i Uppsala af en professur i nationalekonomi; samt

nr 8, af herr *Malmberg*, om afsättande af en del af de genom spannmålstullar inflytande penningmedlen till en fond för bestridande af statens kostnader för en blifvande allmän ålderdomsförsäkring.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet den af herr *Malmberg* m. fl. den 24 i denna månad väckta, samma dag bordlagda motion, nr 9, om beredande af förbättrad aflöning åt distriktsveterinärer.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda den 24 innevarande januari bordlagda motioner:

nr 10, af herr *Larsson, Knut*, om upphäfvande af tullen å klorkalk eller restitution af erlagd tull vid utförsel af med klorkalk blekt cellulosa; och

nr 11, af herr *Bäckström*, om sänkning af tullsatsen å mjöl och gryn af hafre.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet följande den 24 i denna månad bordlagda motioner:

nr 12, af herr *Bäckström*, om rätt för fullmäktige i riksbanken att medgifva räntegodtgörelse för medel, innestående å depositionsräkning; och

nr 13, af herr *Tamm*, om pension åt förutvarande direktören för svenska trädgårdsföreningens skola vid Rosendal A. Pihl.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet den af herr *Gullberg* den 24 innevarande januari väckta och då bordlagda motion, nr 14, om beredande af behörighet för frikyrkoorganisations församlingsföreståndare att förrätta dop och jordfästning.

Föredrogs herr *Hellbergs* den 24 i denna månad väckta, samma dag bordlagda motion, nr 15, angående förbud mot användande under Första kammarens öfverläggningar eller i dess protokoll af eventuella adelstitlar för kammarens ledamöter.

*Ifrågasatt
beröriggande af
adelstitlar
under kamma-
rens öfverlägg-
ningar m. m.*

Herr *Hellberg*: Min uppmärksamhet har blifvit fäst på önskvärldheten af att yrkandet i min motion formuleras alldeles ordagrant lika med hvad som blifvit föreslaget i Andra kammaren, och jag anhåller därför att få ändra motionens kläm till följande lydelse:

»att kammaren måtte besluta afskaffa bruket af börd- och adelstitlar i protokollet och vid kammarens förhandlingar».

På gjord proposition medgaf kammaren, att ifrågavarande motion finge ändras på sätt herr *Hellberg* nu begärt.

Herr vice talmannen: Några af herrarne hafva nog lagt märke till, att den ärade motionären och jag komma ganska bra öfverens. Detta torde dock icke så mycket bero på öfverensstämmelse i politiska åsikter, ty fastän jag går ganska långt åt vänster, rusar han oändligt mycket längre åt det hållet, och jag tror, att det ganska sällan händer, att han visar så godt förstånd, att han röstar på samma sätt, som jag voterar. Utan det, som förenar oss, det är, att vi båda två hafva ganska god smak för och förnöjelse uti skämtlynne, och i den här föreliggande motionen tycker jag mig se ett uttryck för den sidan hos honom. Visserligen har han nu formulerat motionen alldeles ordagrant lika med motionen i Andra kammaren, och då kunde man möjligen sätta i fråga, om den skall vara ett uttryck för sådan där »fruktbärande samverkan». Men därtill gäller det väl ändå en alldeles för obetydlig sak, och jag tager alltså för afgjort, att han väckt motionen för att i dessa tråkiga tider ge Första kammaren en liten muntrationsstund.

Nu är motionen visserligen till lydelsen lika med motsvarande i Andra kammaren, men jag tror i alla fall, att det är en väsentlig skillnad mellan dem bägge, ty jag tager för afgjort, eller åtminstone håller jag för mycket troligt, att motionären i Andra kammaren gick den ende därvarande grefvns och de tre friherrarnes ärenden, när han väckte motionen där och att den tillkom på deras uppdrag

*Ifrågasatt
bortläggande af
adelstitlar
under kamma-
rens öfverlägg-
ningar m. m.* eller åtminstone, att det var deras önskan att få lägga bort titlarna med tanke på deras politiska karriär! Så är icke här fallet. Ty jag är viss om, att ingen af Första kammarens tjuguen grefvar och baroner har haft anledning att uttala en sådan önskan till motionären.

(Forts.) Naturligtvis har jag nu tagit innebörden af denna motion i mycket djupt och allvarligt öfvervägande och betraktat den från synpunkten af fosterlandets bästa och då granskat den både negativt och positivt. Jag har frågat mig: har användningen af grefve- och friherretitlarna i Första kammaren medfört någon större skada för fosterlandet, och huru länge jag än funderat på saken, har jag icke kunnat hitta på någon sådan skada. Så har jag frågat: kan borttagandet medföra gagn för fosterlandet, och det har varit mig omöjligt att hitta på något gagn, icke ens i kulturellt afseende, under hvilken rubrik man nu inlägger allt möjligt både likt och olik. Nå, då skulle väl ett bifall till motionen medföra det gagn, att det skulle bereda trefnad vid förhandlingarna här i kammaren. Ja, motionären föreslår visserligen, att användningen af dessa bördstitlar skola afskaffas, men jag vill fästa hans uppmärksamhet på, att ingen makt i världen kan hindra mig från att säga »greffe» Wachtmeister, lika så litet som någon kan hindra mig att säga »den högt ärade ledamoten från Karlstad». Resultatet af ett bifall skulle bli, att talmannen, när han ropar upp talarne, skulle säga »herr» Åkerhielm, »herr» Wachtmeister o. s. v. och sedan skulle det i det tryckta protokollet komma att stå på samma sätt. Kan det verkligen glädja en frisinnad själ så mycket, kan det glädja herr Hellberg att höra talmannen säga »herr» Åkerhielm, »herr» Wachtmeister och sedan höra mig säga »friherre» Åkerhielm, »greffe» Wachtmeister, eller kan det glädja honom, när han sitter i stillhet hemma i Karlstad och läser protokollet? Jag kan icke begripa, att den föreslagna ändringen skulle medföra den ringaste glädje ens vid förhandlingarna här i kammaren.

Hvad har då motionären för skäl för sitt förslag? Ja, några sådana har han icke anført, och det skall roa mig mycket att höra, hvad han kan komma med. Med all min vänskap för herr Hellberg, har det varit mig omöjligt att kunna hitta på några skäl, och om några sådana icke finnas, böra vi väl icke vidtaga någon ändring. För min del skulle jag anse det som en förlust, om dessa titlar, toges bort, ty de påminna mig ändå om gammal historia. Bakom dem ligger en vacker svensk historia, och då jag hör dessa titlar får jag en påminnelse om tider, som jag med mitt konservativa sinne anser vara väl så bra som de nuvarande.

Jag yrkar afslag.

Herr Hellberg: Ja, det lönar väl litet att säga något i denna sak, då vice talmannen säkert har majoriteten på sin sida, men eftersom han önskade få höra mina skäl, skall jag försöka att helt kort framlägga dem.

Hvad då först beträffar frågan om den betydelse en sådan ändring skulle medföra för förhandlingarna här i kammaren, vill jag säga, att det rent tekniskt kan ha sin betydelse att använda en enhetlig titel för alla medlemmarne. För dem, som ha att sörja för protokollet, blir det onekligen en förenkling att slippa passa på i hvarje fall, om den eller den är grefve eller friherre. Jag talade en gång med en person, som har med dessa saker att göra, och han för sin del ansåg, att det skulle bli mycket bekvämare, om dessa titlar tages bort. För min del tycker jag, att det ser komiskt ut, när man i protokollet t. ex. läser en uppräknig af de personer, som blifvit valda till medlemmar af ett utskott. Först står det »herr» och så kommer en »grefve» och sedan skall »herr» skrivas om igen och så kommer till äfventyrs en ny »grefve» eller »friherre» o. s. v. För dem, som tala i kammaren, blir det också onekligen bekvämare att icke behöfva tänka på, om den eller den är grefve eller friherre. Vi hafva ett tjugutal grefvar och friherrar här i kammaren, och jag för min del är icke säker på, hvilka som äro det ena eller det andra. Man kan lätt begå ett misstag, och då är det ju bättre att få säga herr efter hela linjen.

*Ifrågasatt
bortläggande af
adelstitlar
under kamma-
rens öfverlägg-
ningar m. m.
(Forts.)*

Men frågan kan ses äfven ur en annan synpunkt. Jag skall icke anlägga så stora synpunkter som herr vice talmannen med sin lust att vända frågan litet skämtsamt. Men jag vill säga, att i vår tid, då man sträfvat efter att låta det personliga värdet mer och mer komma till sin rätt, har det sin betydelse, att denna princip häfdas i Riksdagen och dess förhandlingar. För öfrigt tycker jag, att det är underligt, att herr vice talmannen, som får aflägga sin själfkörfvärfvade titel i kammaren, är så angelägen, att de skola få behålla sina titlar, som fått dem utan sin förskyllan eller värdighet. För min del anser jag, att förvärfvade titlar hafva betydligt högre valör än de, som erhållits genom arf. Hvilken — om uttrycket tillåtes — kretin som helst kan vara grefve eller baron, men icke hvilken som helst kan blifva president, professor eller biskop. Då de, som själfva förvärfvat sina titlar, finna sig uti att aflägga dem, tycker jag, att det är befogadt och berättigadt, att de, som hafva sina titlar endast på grund af födseln, också aflägga dem vid kammarrens förhandlingar — det är ju alls icke fråga om, att titlarna skulle läggas bort ute i det praktiska lifvet.

Mig skulle det sålunda verkligen i viss mån glädja, om jag finge höra talmannen, när han ropar upp de olika talarne, säga herr och herr biskopen sedan vidhålla de gamla adelstitlarna: jag skulle känna det som ett förtvifladt försök af honom att fasthålla något, som af utvecklingens lag är dömdt att försvinna.

Nu förstår jag nog, att meningen är, att Första kammaren i olikhet med Andra kammaren skall bibehålla adelstitlarna. Det skall gå till på ett sätt i Första kammaren och på ett annat i den andra. Första kammaren vill visa sin respekt för historiska traditioner. Den vill visa sitt »historiska sinne», såsom en person uttryckte sig i fjol

*Ifrågasatt vid behandlingen af adelstitlarna. Men det historiska sinnet kan
bortläggande af vara af olika slag. Man kan hafva mycket godt historiskt sinne
adelstitlar utan att vilja, att inrättningar eller anordningar, som tillhöra en för-
under kamma- gången tid, skola hållas i kraft i nutiden. Jag tycker, att sådant
rens öfverlägg- snarare visar brist på historiskt sinne, ty andra tider hafva icke gått
ningar m. m. så till väga. Hvarje tid bör inrätta sig efter sina behof. Hvad*

(Forts.)

skulle väl herr vice talmannen säga, om till exempel vi hade att afgöra frågan, huruvida en adelsman skulle få behålla den domsrätt öfver sina underhafvande, som han i gamla tider hade? Då skulle herr vice talmannen kanske säga, att det visade brist på historiskt sinne att vilja afskaffa den. Icke kan man väl låta förhållandena medborgare emellan i nutiden bestämmas af förhållanden, som existerat för länge sedan, och yrka, att dessa skola behållas kvar endast därför, att de hafva historiskt värde. I gamla tider inrättade man sig efter sitt sinne, och det borde vi hafva kurage att göra äfven nu. Endast därigenom följa vi bäst traditionerna från gamla tider.

Nu är kanske meningen, att det skall se litet finare ut att ha titlarna kvar i Första kammaren. Jag kommer då att tänka på, hvad en person anmärkte med anledning af motsvarande motion i Andra kammaren. Han sade, att det i Frankrike blifvit sed, att adels- titlarna användas egentligen endast af betjänter. Om man kommer i ett grefligt hus, säger betjänten *monsieur le comte* och *madame la comtesse*, men gästerna säga rätt och slätt *monsieur* och *madame*. Och härtill kan man i viss mån finna motsvarighet äfven i Sverige. Jag tror icke, att adelstitlarna äro någonting så förfärligt fint, att man bör göra så stor affär af dem. Jag vill erinra om ett yttrande af Chateaubriand, hvilken, såsom herr vice talmannen vet, var en mycket konservativ man. Han sade: »Jag sätter mera värde på mitt namn än på min titel.» Hvilken ställning kammarens grefvar och friherrar intaga till frågan har jag icke undersökt, men jag har åtminstone hört en af dem lifligt tillstyrka förändringen. Han var sålunda mindre mån om sin titel än vice talmannen.

Utgången är väl gifven, men jag vill till slut säga, att hvad Första kammaren än vinner, icke vinner den berömmelse genom att sätta sig emot en tidsenlig förändring, som nog kommer förr eller senare — kanske icke endast inom denna kammare, utan så småningom äfven utanför densamma.

Jag tillåter mig att yrka bifall till min motion.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder yrkats, dels att herr Hellbergs ifrågavande i enlighet med hans begäran ändrade motion måtte bifallas, dels ock att motionen skulle afslås.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på afslag å motionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som afslår herr Hellbergs motion nr 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles motionen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 63;

Nej — 55.

Föredrogs och bordlades ånyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets den 24 innevarande månad bordlagda memorial nr 1.

Föredrogs och godkändes Riksdagens kanslideputerades den 24 innevarande januari bordlagda memorial nr 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

Herr talmannen yttrade, att han, efter samråd med herr talmannen i Andra kammaren, finge föreslå, att vid det sammanträde, som komme att hållas onsdagen den 31 innevarande månad, skulle anställas val dels af ledamöter och suppleanter i den nämnd, hvilken äger att döma, huruvida högsta domstolens och regeringsrättens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas, dels ock af valmän och suppleanter för utseende af kommitterade för tryckfrihetens vård.

Detta förslag antogs.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet den under sammanträdet aflämnade kungl. propositionen.

Afgåfvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 16, af herr *Ekman, Carl Gustaf*, om ändring af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen;

nr 17, af herr *Clason*, om antagande af sådana förändrade bestämmelser i riksdagsordningen, att valperioden till Andra kammaren utsträcker utöfver den nuvarande;

nr 18, af herr *Clason*, angående förlängd funktionstid för landstingsmän och eventuellt för stadsfullmäktige;

nr 19, af herr *Dahl*, om ändring i gällande bestämmelser angående klagan öfver val af landstingsmän;

nr 20, af herrar *Berglund, Fredrik*, och *Gullberg*, om ändring i gällande bestämmelser angående sådant val af folkskollärare, som förrättas å kyrkostämma;

nr 21, af herrar *Rosén* och *Skarstedt*, om höjande af de värnpliktiges dagaflöning;

nr 22, af friherre *Beck-Friis, Johan*, om anslag till fortsatta försök med kulsprutegevär för kavalleriet;

nr 23, af herr *Ericson, Hans*, om höjning af anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför;

nr 24, af herr *Clason*, angående skrifvelse till Konungen med begäran, att innevarande Riksdag måtte sättas i tillfälle att fatta beslut i fråga om dispositionen af ett för 1912 års riksstat uppfördt anslag till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel;

nr 26, af herr *Ericson, Hans*, och grefve *Hamilton, Carl*, om anslag till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel;

nr 27, af herr *Kobb*, om höjning af ersättning för bostad och bränsle till kvinnlig kontorsskrifvare vid statens järnvägar;

nr 28, af herr *Rosén*, om anslag till byggande af järnväg från Umeå till Holmsund;

nr 29, af herr *von Stapelmohr* m. fl., om inledande af underhandlingar angående förvärfvande åt staten af Orsa—Härjeådalens järnvägsaktiebolags järnväg från Orsa till Sveg m. m.;

nr 30, af herr *Rosén*, om anslag till anläggande af enklare vägar i Västerbottens läns öfre lappmark;

nr 31, af herr *Larsson, Knut*, om utbetalning af skadestånd för förluster genom en i juli 1904 utbruten skogsbrand å Apertins och Ilbergshvins hemmans marker;

nr 32, af herr *Fahlén* m. fl., om åvägabringande af utredning och förslag i fråga om statsunderstöd åt lokala föreningar för svensk hemslöjd;

nr 33, af herr *Ekman, Johan E:son*, om tackande med statsmedel af kostnad för ifrågasatt tillsyn öfver understödsföreningar;

nr 34, af herr *Almer*, om åvägabringande af utredning och förslag i fråga om anläggning af ett nytt hospital och utvidgning af vissa befintliga statsanstalter för sinnessjuka;

nr 35, af herr *Asplund*, om ställande af den i 1912 års statsverksproposition beräknade utdelning å statens aktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag till riksbankens disposition att användas till belåning af enskildas fastigheter inom Kirunas och Malmbergets municipalsamhällen;

nr 36, af herr *Knaust*, om utvidgning af högre allmänna läroverket i Sundsvall med fullständigt latینگymnasium på statens bekostnad;

nr 37, af herr *Bellinder*, angående lönetursrätt för läroverksadjunkten Herman Bäck;

nr 38, af herr *Söderbergh*, om ändring i nådiga kungörelsen den 29 oktober 1909 angående statsunderstöd åt enskilda läroanstalter m. m.;

nr 39, af herr *Berglund, Jan Erik*, om ändring i tekniska högskolans aflöningsstat beträffande vaktmästare, laboratorietjänare och maskinist;

nr 40, af herr *Bruce*, om anslag till resestipendier åt lärare vid högre folkskolor;

nr 41, af grefve *Mörner*, om ändring af § 12 i förordningen angående tillverkning af brännvin;

nr 42, af grefve *Mörner*, om ändring af §§ 1 och 2 i förordningen angående försäljning af brännvin;

nr 43, af herrar *Wallenberg* och *Hedenlund*, om åvägabringande af utredning och förslag i fråga om förändringar i riksbankens organisation och förvaltning;

nr 44, af herr *Hagström*, angående årligt understöd åt förra köksförestånderskan vid volontärskolan i Härnösand, änkan Serafia Bergman;

nr 45, af herr *Bellinder*, om utarbetande af förslag till lag i syfte, att jord, som förvärfvats enligt bestämmelserna i 76 § af lagen den 20 juni 1879 om dikning och annan afledning af vatten, må göras gravationsfri;

nr 46, af herr *Nilson, Karl*, om meddelande af särskild bestämmelse i fråga om inteckningshafvares förmånsrätt till ränta;

nr 47, af herrar *Wavrinsky* och *Skarstedt*, med förslag till ändrad lydelse af 18 kap. 16 § strafflagen;

nr 48, af herr *Klefbeck*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till ändring af 10 kap. 21 § rättegångsbalken;

nr 49, af herrar *Rosén* och *Skarstedt*, om åvägabringande af utredning i syfte att åstadkomma förenkling i sammansättningen af inskrifningsnämnd;

nr 50, af greffe *Spens*, om åvägabringande af utredning och förslag i fråga om ägande- och dispositionsrätten till såväl allmän väg som förutvarande sådan väg;

nr 51, af herr *Hallberg*, om åvägabringande af utredning och förslag angående utsträckning af giltighetsområdet för lagen om fosterbarns vård den 6 juni 1902;

nr 52, af herr *Kobb*, om åvägabringande af utredning och förslag i fråga om begränsning genom lag af arbetstiden på kvällarna för personal vid badinrättningar m. fl.;

nr 53, af herr *Bellinder* m. fl., om utarbetande och framläggande af förslag till en svensk utvandringslag;

nr 54, af herr *Skarstedt*, angående viss förutsättning för löneförhöjning åt distriktsveterinär;

nr 55, af herr *Roos*, om anslag till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet af myrutdikningar och vattenaftappningar inom andra delar af Sverige än Norrland och Dalarne;

nr 56, af herr *Roos*, om ändring i villkoren för erhållande af såväl lån ur odlingslånefonden som anslag ur allmänna afdikningsanslaget;

nr 57, af friherre *Gyllenstierna* och herr *Eliasson*, om statsbidrag till aflöning åt vandringsrättare i södra och mellersta Sverige;

nr 58, af herr *Tamm*, om anslag till insamlande af jordbruksstatistiska uppgifter genom lokalundersökningar;

nr 59, af herr *Gustafsson*, om åvägabringande af utredning och förslag angående upplåtande till försäljning af vissa kronoegendomar;

nr 60, af herr *Pers*, om åvägabringande af utredning och förslag till interimistiska bestämmelser angående nyttjanderätt till samfärd skog;

nr 61, af herr *Ekelund*, angående ändring i fördelningen af de genom skogsvårdsavgifterna inflytande medlen;

nr 62, af herr *Stärner*, om upphäfvande af det i kungl. brefvet den 18 december 1772 meddelade förbudet mot auktioners hållande nära tullarna utom Stockholms stad;

nr 63, af herr *Rosén*, om verkställande af utredning för ifrågasatt anläggning af järnväg från norra stambanan till inlandsbanan;

nr 64, af herr *Almer*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om nedsättning i biljettpris vid resor å statens järnvägar för vissa sanatoriepatienter;

nr 65, af herr *Petrén, Alfred*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning af frågan om fängelseläkarnes kompetens i rättspsykiatriskt hänseende;

nr 66, af grefve *Spens*, om förkortande af stadgade tider för inlämnande af ansökning och öfverklagande af förslag till vissa tjänster;

nr 67, af hr *Steffen*, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående några önskemål i sammanhang med fattigvårdslagstiftningskommitténs uppdrag; och

nr 68, af herr *Lamm* m. fl., om uppgörande af förslag till dekorering af Första kammarens plenisal.

Anmälades och bordlades

bevillningsutskottets memorial nr 1, med anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr Räf väckt motion; äfvensom

bankoutskottets memorial:

nr 1, med öfverlämnande af fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet afgifna berättelse; och

nr 2, med öfverlämnande af den till innevarande Riksdag afgifna berättelse af fullmäktige i riksgäldskontoret angående riksgäldskontorets ställning och förvaltning.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Cavalli* från och med den 31 innevarande januari till och med den 14 nästkommande februari.

Kammaren åtskildes kl. 3,20 e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna*.

Fredagen den 26 januari, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Aflämnades och bordlades följande motioner:

nr 25, af herr *Dahl*, om anstånd med verkställande af 1911 års Riksdags beslut om påbörjande af en första klass pansarbåt;

nr 69, af herr *Berglund, Fredrik*, om åvägabringande af utredning och förslag i fråga om upptagningsanstalter och hospitalsvård för sinnessjuka;

nr 70, af herr *Pers*, om vidtagande af åtgärder för kraftigt bekämpande af spetälskesjukdomen i Sverige;

nr 71, af herr *Neiglick* m. fl., om ökning af fonden för åstadkommande af bibanor inom västra delarna af Värmlands m. fl. län;

nr 72, af herr *Ericsson, Ollas*, om ändring i gällande bestämmelser angående skogsafverkningsafhandlings förseende med stämpel;

nr 73, af friherre *Beck-Friis, Johan*, och herr *Tamm*, om årligt understöd åt stallförmannen vid krigsskolan å Karlberg Gustaf Alrik Karlsson;

nr 74, af friherre *Beck-Friis, Johan*, och herr *Tamm*, om årligt understöd åt arbetsförmannen för utarbetarna å Kungsgården vid krigsskolan å Karlberg Per Lindberg;

nr 75, af herr *Nilsson, Johan*, om anslag till uppehållande af Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet;

nr 76, af herr *Lindblad, Ernst*, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af vissa områden från förra löjtnantsbostället Åkra nr 1 och 2 jämte Hvalsta nr 4, en utjord, i Södermanlands län; samt

nr 77, af herr *Ekman, Carl Gustaf* m. fl., om åvägabringande af utredning rörande på rekognitionsskogar och under bruk skatteköpta hemman bosatta åboars rättigheter m. m.

Justerades nio protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 7,13 e. m.

In fidem.
A. v. *Krusenstjerna*.

Måndagen den 29 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Upplästes följande ingifna läkarintyg:

Att ledamoten af Riksdagens Första kammare, professor *Johan C. W. Thyrén* i följd af hjärtsvaghhet behöfver omkring sex veckors ledighet, intygas.

Lund den 27 januari 1912.

Emil Söderwall.

Förste stadsläkare.

Justerades protokollen för den 20 och 21 i denna månad.

Föredrogos och hänvisades till konstitutionsutskottet nedannämnda den 26 innevarande januari afgifna och då bordlagda motioner:

nr 16, af herr *Ekman, Carl Gustaf*, om ändring af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen;

nr 17, af herr *Clason*, om antagande af sådana förändrade bestämmelser i riksdagsordningen, att valperioden till Andra kammaren utsträcker utöfver den nuvarande;

nr 18, af herr *Clason*, angående förlängd funktionstid för landstingsmän och eventuellt för stadsfullmäktige;

nr 19, af herr *Dahl*, om ändring i gällande bestämmelser angående klagan öfver val af landstingsmän; samt

nr 20, af herrar *Berglund, Fredrik*, och *Gullberg*, om ändring i gällande bestämmelser angående sådant val af folkskollärare, som förrättas å kyrkostämma.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet följande den 26 innevarande månad aflämnade, samma dag bordlagda motioner:

nr 21, af herrar *Rosén* och *Skarstedt*, om höjande af de värnpliktiges dagaflöning;

nr 22, af friherre *Beck-Friis, Johan*, om anslag till fortsatta försök med kulsprutegevär för kavalleriet;

nr 23, af herr *Ericson, Hans*, om höjning af anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför;

nr 24, af herr *Clason*, angående skrifvelse till Konungen med begäran, att innevarande Riksdag måtte sättas i tillfälle att fatta beslut i fråga om dispositionen af ett för 1912 års riksstat uppfördt anslag till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel;

nr 25, af herr *Dahl*, om anstånd med verkställande af 1911 års Riksdags beslut om påbörjande af en första klass pansarbåt;

nr 26, af herr *Ericson, Hans*, och grefve *Hamilton, Carl*, om anslag till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel;

nr 27, af herr *Kobb*, om höjning af ersättning för bostad och bränsle till kvinnlig kontorsskrifvare vid statens järnvägar;

nr 28, af herr *Rosén*, om anslag till byggande af järnväg från Umeå till Holmsund;

nr 29, af herr *von Stapelmohr* m. fl., om inledande af underhandlingar angående förvärfvande åt staten af Orsa—Härjeådalens järnvägsaktiebolags järnväg från Orsa till Sveg m. m.;

nr 30, af herr *Rosén*, om anslag till anläggande af enklare vägar i Västerbottens läns öfre lappmark;

nr 31, af herr *Larsson, Knut*, om utbetalning af skadestånd för förluster genom en i juli 1904 utbruten skogsbrand å Apertins och Ilbergsbyns hemmans marker;

nr 32, af herr *Fahlén*, m. fl., om åvägabringande af utredning och förslag i fråga om statsunderstöd åt lokala föreningar för svensk hemslöjd;

nr 33, af herr *Ekman, Johan E:son*, om täckande med statsmedel af kostnad för ifrågasatt tillsyn öfver understödsföreningar; samt

nr 34, af herr *Almer*, om åvägabringande af utredning och förslag i fråga om anläggning af ett nytt hospital och utvidning af vissa befintliga statsanstalter för sinnessjuka.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet den af herr *Asplund* den 26 i denna månad väckta och då bordlagda motion nr 35, om ställande af den i 1912 års statsverksproposition beräknade utdelning å statens aktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag till riksbankens disposition att användas till belåning af enskildas fastigheter inom Kirunas och Malmbergets municipalsamhällen.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda, den 26 innevarande januari bordlagda motioner:

nr 36, af herr *Knaust*, om utvidgning af högre allmänna läroverket i Sundsvall med fullständigt latingymnasium på statens bekostnad;

nr 37, af herr *Bellinder*, angående lönetursrätt för läroverksadjunkten Herman Bäck;

nr 38, af herr *Söderbergh*, om ändring i nådiga kungörelsen den 29 oktober 1909 angående statsunderstöd åt enskilda läroanstalter m. m.;

nr 39, af herr *Berglund, Jan Erik*, om ändring i tekniska högskolans aflöningsstat beträffande vaktmästare, laboratorietjänare och maskinist; samt

nr 40, af herr *Bruce*, om anslag till resestipendier åt lärare vid högre folkskolor.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet följande af grefve *Mörner* den 26 i denna månad väckta och då bordlagda motioner:

nr 41, om ändring af § 12 i förordningen angående tillverkning af brännvin; och

nr 42, om ändring af §§ 1 och 2 i förordningen angående försäljning af brännvin.

Föredrogs den af herrar *Wallenberg* och *Hedenlund* den 26 i denna månad afgifna och då bordlagda motion, nr 43, om *avvägbringande af utredning och förslag i fråga om förändringar i riksbankens organisation och förvaltning.* *Motion ang. omorganisation af riksbanken.*

Herr Bäckström: Vid eventuellt bifall till den motion, som här föreligger, »om avvägbringande af utredning och förslag i fråga om förändringar i riksbankens organisation och förvaltning», synes det mig vara af vikt, att Riksdagen, som ju har det *slutliga* afgörandet i sin hand, till dem, som skola göra utredningen, lämnar vissa direktiv. I annat fall riskerar man nämligen, att den tid och det arbete, som nedlägges på utredningen, blifva till ingen nytta, därigenom att ett förslag framkommer, som Riksdagen sedermera icke kan acceptera. Jag har för min del intet emot ett bifall till en sådan utredning, som jag hoppas måtte kombineras med ett bifall till en af mig väckt motion, som likaledes afser ett stärkande af riksbankens ställning,

men just därför måste jag varna mot att låta utredningen jämväl få omfatta det af motionärerna med sympati behandlade förslaget om att riksbanken genom upptagande af enskilda delägare skulle omändas från en statsbank till en statskontrollerad privatbank. Har det *hittills* lyckats Riksdagen att bevara riksbanken såsom en svenska folkets bank, uteslutande verkande för det allmänna bästa, borde det väl *nu*, sedan Riksdagen »med vida större sanning än tillförne kan sägas representera det svenska folket», rimligtvis icke finnas någon anledning tro, att Riksdagen skulle befinnas villig medverka till en sådan reform, som komme att medföra ett undanskjutande af folkintresset till förmån för storfinansintresset.

Efter härmed slutad öfverläggning hänvisades förevarande motion till bankoutskottet; och skulle till utskottet jämväl öfverlämnas det vid behandlingen af samma motion inom kammaren nu afgifna yttrandet.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet den af herr *Hagström* den 26 innevarande januari väckta, samma dag bordlagda motionen, nr 44, angående årligt understöd åt förra köksförestånderskan vid volontärskolan i Härnösand, änkan Serafia Bergman.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet följande den 26 innevarande månad bordlagda motioner:

nr 45, af herr *Bellinder*, om utarbetande af förslag till lag i syfte, att jord, som förvärfvats enligt bestämmelserna i 76 § af lagen den 20 juni 1879 om dikning och annan afledning af vatten, må göras gravationsfri;

nr 46, af herr *Nilson, Karl*, om meddelande af särskild bestämmelse i fråga om inteckningshafvares förmånsrätt till ränta;

nr 47, af herrar *Wavrinsky* och *Skarstedt*, med förslag till ändrad lydelse af 18 kap. 16 § strafflagen;

nr 48, af herr *Klefbeck*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till ändring af 10 kap. 21 § rättegångsbalken;

nr 49, af herrar *Rosén* och *Skarstedt*, om åvägabringande af utredning i syfte att åstadkomma förenkling i sammansättningen af inskrifningsnämnd;

nr 50, af greffe *Spens*, om åvägabringande af utredning och förslag i fråga om ägande- och dispositionsrätten till såväl allmän väg som förutvarande sådan väg;

nr 51, af herr *Hallberg*, om åvägabringande af utredning och förslag angående utsträckning af giltighetsområdet för lagen om fosterbarns vård den 6 juni 1902;

nr 52, af herr *Kobb*, om åvägabringande af utredning och förslag i fråga om begränsning genom lag af arbetstiden på kvällarna för personal vid badinrättningar m. fl.; samt

nr 53, af herr *Bellinder* m. fl., om utarbetande och framläggande af förslag till en svensk utvandringslag.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda, den 26 i denna månad bordlagda motioner:

nr 54, af herr *Skarstedt*, angående viss förutsättning för löneförhöjning åt distriktsveterinär;

nr 55, af herr *Roos*, om anslag till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet af myrutdikningar och vattenaf-tappningar inom andra delar af Sverige än Norrland och Dalarne;

nr 56, af herr *Roos*, om ändring i villkoren för erhållande af såväl lån ur odlingslånefonden som anslag ur allmänna afdikningsanslaget;

nr 57, af friherre *Gyllenstierna* och herr *Eliasson*, om statsbidrag till aflöning åt vandringsrättare i södra och mellersta Sverige;

nr 58, af herr *Tamm*, om anslag till insamlande af jordbruksstatistiska uppgifter genom lokalundersökningar;

nr 59, af herr *Gustafsson*, om åvägabringande af utredning och förslag angående upplåtande till försäljning af vissa kronoegendomar;

nr 60, af herr *Pers*, om åvägabringande af utredning och förslag till interimistiska bestämmelser angående nyttjanderätt till samfärd skog; samt

nr 61, af herr *Ekelund*, angående ändring i fördelningen af de genom skogsvårdsavgifterna inflytande medlen.

Vid föredragning af den af herr *Stärner* den 26 innevarande månad väckta och då bordlagda motion, nr 62, om upphäfvande af det i kungl. brefvet den 18 december 1772 meddelade förbudet mot auktioners hållande nära tullarna utom Stockholms stad, beslöt kammaren hänvisa denna motion till ett tillfälligt utskott.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet herr *Roséns* den 26 innevarande januari bordlagda motion, nr 63, om verkställande af

utredning för ifrågasatt anläggning af järnväg från norra stambanan till inlandsbanan.

Vid föredragning af nedannämnda den 26 i denna månad bordlagda motioner:

nr 64, af herr *Almer*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om nedsättning i biljettpreis vid resor å statens järnvägar för vissa sanatoriepatienter,

nr 65, af herr *Petrén, Alfred*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning af frågan om fängelseläkarnes kompetens i rättspsykiatriskt hänseende,

nr 66, af grefve *Spens*, om förkortande af stadgade tider för inlämnande af ansökning och öfverklagande af förslag till vissa tjänster, samt

nr 67, af herr *Steffen*, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående några önskemål i sammanhang med fattigvårdslagstiftningskommitténs uppdrag,

beslöt kammaren hänvisa hvar och en af dessa motioner till ett tillfälligt utskott.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet den af herr *Lamm* m. fl. den 26 innevarande månad afgifna, samma dag bordlagda motion, nr 68, om uppgörande af förslag till dekorerings af Första kammarens plenial.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet följande den 26 i denna månad bordlagda motioner:

nr 69, af herr *Berglund, Fredrik*, om åvägabringande af utredning och förslag i fråga om upptagningsanstalter och hospitalsvård för sinnessjuka;

nr 70, af herr *Pers*, om vidtagande af åtgärder för kraftigt bekämpande af spetälskesjukdomen i Sverige; och

nr 71, af herr *Neiglick* m. fl., om ökning af fonden för åstadkommande af bibanor inom västra delarna af Värmlands m. fl. län.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den af herr *Ericsson, Ollas*, den 26 innevarande januari väckta och då bordlagda motion, nr 72, om ändring i gällande bestämmelser angående skogsafverkningsafhandlings förseende med stämpel.

Föredrogos och hänvisades till bankoutsittet nedannämnda den 26 i denna månad bordlagda motioner:

nr 73, af friherre *Beck-Friis, Johan*, och herr *Tamm*, om årligt understöd åt stallförmannen vid krigsskolan å Karlberg Gustaf Alrik Karlsson; och

nr 74, af friherre *Beck-Friis, Johan*, och herr *Tamm*, om årligt understöd åt arbetsförmannen för utarbetarne å Kungsgården vid krigsskolan å Karlberg Per Lindberg.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet följande, den 26 innevarande månad bordlagda motioner:

nr 75, af herr *Nilsson, Johan*, om anslag till uppehållande af Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet;

nr 76, af herr *Lindblad, Ernst*, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af vissa områden från förra löjtnantsbostället Åkra nr 1 och 2 jämte Hvalsta nr 4, en utjord, i Södermanlands län; samt

nr 77, af herr *Ekman, Carl Gustaf* m. fl., om åvägabringande af utredning rörande på rekognitionsskogar och under bruk skatteköpta hemman bosatta åboars rättigheter m. m.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande konstitutionsutskottets den 24 och 26 innevarande januari bordlagda memorial nr 1, med uppgift å hvilande förslag till ändringar i grundlagarna.

Till grundlagsenlig behandling hade utskottet i nu föredragna memorial för Riksdagen anmält de under sistförflutna treårsperiod jämlikt § 64 riksdagsordningen såsom hvilande antagna förslag till ändringar i rikets grundlagar.

Punkten 1.

Det från riksdagen år 1911 hvilande förslaget angående lydelse af § 45 riksdagsordningen.

*Ang. ändrad
lydelse af § 45
riksdags-
ordningen.*

Nuvarande lydelse:

Föreslagen lydelse:

§ 45.

1. Alla utskott skola inom två dagar från den, då de blifvit utsedda, sammanträda.

2. Utskotten välja, hvart inom sig, ordförande och vice ord-

§ 45.

1. Alla utskott skola inom två dagar från den, då de blifvit utsedda, sammanträda.

2. Utskotten välja, hvart inom sig, ordförande och vice ord-

förande. Intill dess sådant val försiggått, föres ordet af den ledamot, som de flesta riksdagar be- vistat, och, där två eller flere i lika många riksdagar deltagit, den af dem som är till lefnadsåren äldst. *De ständiga utskotten utse*, hvart för sig, sekreterare och, efter samråd med *honom*, den öfriga be- tjänning, som nödig finnes. *I till- fälligt utskott välja ledamöterna, inom sig, för hvarje särskildt mål en föredragande, hvilken det där- jämte åligger att uppsätta utskottets yttrande i ämnet.*

3. Utskotten böra, så fort sig göra låter, afgifva de yttran- den, som på dem ankomma.

förande. Intill dess sådant val försiggått, föres ordet af den ledamot, som de flesta riksdagar be- vistat, och, där två eller flere i lika många riksdagar deltagit, den af dem som är till lefnadsåren äldst. *Utskotten äga*, hvart för sig, *utse* sekreterare; *de ständiga utskotten därjämte*, efter samråd med *sekreteraren*, den öfriga be- tjänning, som nödig finnes.

3. Utskotten böra, så fort sig göra låter, afgifva de yttran- den, som på dem ankomma.

Herr Trygger: Jag ber att få anhålla, att kammaren måtte bifalla det nu föredragna grundlagsändringsförslaget.

Efter härmed slutad öfverläggning antogs det föreliggande för- slaget.

Äng. ändrad
lydelse af § 3
mom. 13
tryckfrihets-
förordningen.

Punkten 2.

Det från riksdagen år 1911 hvilande förslaget angående än- drad lydelse af § 3 mom. 13 tryckfrihetsförordningen.

Nuvarande lydelse:

§ 3.

13:o. Framställning, som så- rar tukt och sedlighet; brottet skall straffas enligt allmän lag, och skrif- ten konfiskeras.

Nuvarande lydelse:

§ 3.

13:o. Framställning, som så- rar tukt och sedlighet; *utbjudande till salu af föremål, som är af- sedt för otuktigt bruk eller till att förebygga följder af köns Umgänge; samt, under sådana förhållanden att allmän fara för andras för- förelse därpå kommer, försök att förläda till användande af före- mål, som nu sagts, och medde- lande af anvisning om sättet för deras användande*; brottet skall straffas enligt lag, och skriften konfiskeras.

Herr Steffen: Jag ber få fästa kammarens uppmärksamhet på följande ord i den föreslagna ändrade lydelsen af paragraf 3 mom. 13 tryckfrihetsförordningen. Det står i förslaget: »utbjudande till salu af föremål, som är afsedt för otuktigt bruk eller till att förebygga följder af konsumgänge». Orsaken till att man nu önskar införa denna förändring i tryckfrihetsförordningen är ju den, att man år 1910 ändrat paragraf 13 i kap. 18 strafflagen så, att där numera står följande i andra momentet: »där någon offentligen utställer eller förevisar föremål, som är afsedt för otuktigt bruk eller till att förebygga följder af konsumgänge». Häraf framgår det obestriddliga sakförhållandet, att man ur straffrättslig synpunkt har *liktällt*, å ena sidan, vissa handlingar, som stå i förbindelse med *otukt*, och, å andra sidan, vissa handlingar, som ha samband med *förebyggande af följder af konsumgänge*. Min uppfattning är, att här föreligga *två totalt skilda företeelser*, otukt, å ena sidan, och, å andra sidan, handlingar, som ha samband med en sträfvan att förebygga följderna af konsumgänge, och att det är ett ödesdigert misstag begånget redan, då lagstiftaren i strafflagen jämställt dem.

Ang. ändrad
lydelse af § 3
mom. 13
tryckfrihets-
förordningen.
Forts.)

Nu kan jag mycket väl förstå, att man ur rent juridisk synpunkt, då man icke vidare tänker sig in uti, hvad ändringen i strafflagen innebär, vill dra ut den rena och raka konsekvenslinjen, att här måste införas motsvarande förändring i tryckfrihetsförordningen. Det har jag fullkomligt klart för mig. Och jag vill erinra om, att, då denna fråga var före vid förra riksdagen och jag hade den äran att yttra några ord angående densamma, jag bemöttes af konstitutionsutskottets dåvarande ärade ordförande, herr Trygger, med följande mycket klara och korta uttalande. Han sade: »För utskottet är det klart, att lagstiftarens anseende skulle väsentligt rubbas och aktningen för lagen hos folket minskas, om man gjorde sig skyldig till en sådan inkonsekvens som att med afseende å tryckt skrift göra straffritt hvad som man eljest straffar såsom brottsligt.» Ja, det hade kanske varit mera exakt, om herr Trygger sagt: »låta vara straffritt,» ty det kunde icke vara fråga om annat än att lämna tryckfrihetsförordningen, sådan den nu är.

Någon annan utgångspunkt för motståndet till ifrågavarande ändring i grundlagen kan man icke ha, än att den redan gjorda ändringen i strafflagen är oförnuftig och samhällsskadlig och att därigenom blir ett direkt samvetstväng utöfvadt. En ytterligare kränkning af samvetsfriheten öfvas, då den felaktiga principen från strafflagen införes i grundlagen. Jag vill erinra om hvad vår regeringsform i detta sammanhang säger om tryckfriheten. Det synes mig vara ganska nödvändigt att i detta ögonblick erinra därom, äfven med fara att läsa upp något, som de flesta af herrarna kunna utantill. Regeringsformens paragraf 86 säger, att »med tryckfrihet förstås hvarje svensk mans rättighet att, utan några af den offentliga makten i förväg lagda hinder, utgifva skrifter, att sedermera

Ang. ändrad
lydelse af § 3
mom. 13
tryckfrihets-
förfordningen.
(Forts.)

endast inför laglig domstol kunna tilltalas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna därför straffas, än om detta innehåll strider emot tydlig lag, gifven att *bevara allmänt lugn, utan att återhålla allmän upplysning.*» Är nu den förändring i strafflagen, som redan blifvit gjord, en lag, som kan karakteriseras med dessa ord, »en lag, gifven att bevara allmänt *lugn*, utan att återhålla allmän *upplysning*»? Min uppfattning är, att saken förhåller sig precis tvärtom. Denna förändring i strafflagen är ägnad att verka upprörande, således motsatsen mot att bevara allmänt lugn, och den är i högsta grad ägnad att återhålla allmän upplysning af samhälls-nödvändig art. Den strider således i hvarje bokstaf mot grundlagens bokstaf och anda, och att uti grundlagen införa denna förändring vore således att direkt kränka grundlagens anda.

Det är naturligtvis framför allt läkarvetenskapen och samhällsvetenskapen, som på det rent kulturella området träffas af den vidtagna förändringen i strafflagen och den nu föreslagna ändringen i grundlagen. Läkaren måste ha full frihet att, icke blott muntligt och på det mest privata sätt, utan äfven i tryck och mera offentligt, diskutera och framhålla vetenskapens rön beträffande nödvändigheten af att i många fall, då sjukdom föreligger eller vissa sociala förhållanden förefinnas, förhindra följder af konsumgänge. Läkarens frihet att härvid tala, publicera och handla enligt bästa insikt och samvetets bud är icke blott hans goda rätt, utan också samhällets sanna fördel.

Hvad samhällsvetenskapen beträffar, så är det ett välbekant faktum, att i nästan alla länder, som tillhöra den västeuropeiska civilisationskretsen, statistiken har konstaterat, att sedan början af 1880-talet födelsefrekvensen gått tillbaka år efter år oåterkalleligt intill det närvarande ögonblicket. Från och med 1880-talets ingång lefva vi i helt nya och egendomliga folkökningförhållanden, hvad dessa länder beträffar. Hit hör till och med Tyskland, åtminstone vissa stora delar af Tyskland, och icke blott ett land med så utprägladt reglerad födelsefrekvens som Frankrike. Hit höra också England, Nordamerika och Australien samt de skandinaviska länderna. Vi ha att göra med en förändring af folkökningen, hvilken omöjligen kan vara framkallad af annat än afsiktlig, planmässig reglering af familjernas storlek, en begränsning af barnantalet.

Nu äro meningarna naturligtvis delade bland samhällsforskarna beträffande värdet för nationerna af denna reglering af folkökningen. Och jag medger naturligtvis, att det också kan finnas olika meningar beträffande det moraliska värdet af att människorna reglera barnantalet och icke lämna detta åt de blinda, fysiologiska förhållandena och lagarna. Men jag ber att få fästa herrarnes uppmärksamhet på, att vi här redan ha att göra med ett faktum af världs-historiskt omfång och betydelse och uppenbarligen ett oåterkalleligt faktum. Jag säger ett oåterkalleligt faktum, ty det finnes intet tvifvel om, att den ofantligt omfattande och ständigt tilltagande

afsiktliga reglering af födelsefrekvensen, som nu karakteriserar nästan hela mänskligheten af västeuropeisk civilisationstyp, är framkallad och framtvingad af våra moderna samhällsförhållanden. Den står i samband med den enorma folkökning, som det nittonde århundradet varit vittne till, och den sammanhänger med de helt förändrade socialekonomiska förhållandena uti dessa mycket ökade, starkt förtätare befolkningar. Uti dessa inställer sig med nödvändighet förr eller senare behovet att reglera folkökningen. Det vill säga, att det förr eller senare måste bli fråga om att i stor skala tillgripa åtgärder för att förhindra följder af konsumgänge.

Det förefaller mig, som om lagstiftaren, då han hade att göra med den nyssnämnda paragrafen i strafflagen, icke tillräckligt nog satt sig in i hvad det egentligen var fråga om. Måhända har han låtit leda sig af en uppfattning om hvad som är sedligt och rätt, som visserligen strider mot min egen, men som jag icke ett ögonblick tvekar att skänka mitt erkännande, då den är ärlig. Men därjämte har måhända förelegat en viss obenägenhet att litet sorgfälligare tänka sig in i, gripa in i och yttra sig om en fråga, som i många afseenden är obehaglig och om hvilken man alltför ofta tiger af falsk konventionalism.

Jag tvekar icke att uttala såsom min mening, att den af mig berörda förändringen i strafflagen, som ju är ett faktum, är ett fuskverk, ingalunda hedrande för Sveriges Riksdag, och att det vore rent ödesdigert, om ett sådant legislativt missgrepp skulle få verka så djupt in på själfva samvetetspunkten af den svenska lagen, grundlagen, som nu är föreslaget.

Herr talman, jag ber att få yrka afslag på den föreslagna förändringen i tryckfrihetsförordningen.

Herr Trygger: I motsats mot den föregående ärade talaren skall jag be att få yrka, det kammaren måtte antaga det hvilande ändringsförslaget. Den ärade talaren läste upp några ord ur mitt yttrande i denna sak vid senaste riksdag. Jag vidhåller riktigheten af detta yttrande, nämligen att den föreslagna ändringen i tryckfrihetsförordningen är en nödvändig konsekvens af vårt beslut beträffande ändring i denna del af vår strafflag. Emellertid, att taga upp en saklig diskussion vid detta tillfälle torde icke vara kammarens mening. Jag vill blott rikta mig mot en punkt i den ärade talarens anförande, som möjligen kan göra någon tveksam, när han skall fatta sitt beslut. Den ärade talaren gjorde nämligen gällande, att en bestämmelse, sådan som den föreslagna, skulle innebära ett ingrepp i den frihet, som vetenskapen ovillkorligen måste äga och därför också fordrar. Jag tror, att hvar och en, som uppmärksam samt läser denna paragraf i dess föreslagna formulering, skall finna, att någon dylik fara för vetenskapen absolut icke förefinnes.

Herr talman, jag yrkar, att förslaget måtte antagas.

Ang. ändrad
lydelse af § 8
mom. 13
tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)

Ang. ändrad
tydelse af § 3
mom. 13
tryckfrihets-
förfordningen.
(Forts.)

Herr Alexanderson: För min del hör jag ingalunda till lagförslagets vänner. Jag måste tvärtom säga, att bland alla de små plåsterlappar, som då och då satts på våra större lagverk, jag sällan sett någon mera obehändigt anbragt än denna. Men å andra sidan måste jag instämma med den näst föregående ärade talaren därutinnan, att icke heller jag tror, att det för själfva den fackvetenskapliga diskussionen i tryck af de frågor, som beröras af lagförslaget, föreligger någon egentlig risk. De felaktigheter och brister, som vidlåda lagen, ligga på annat håll och hafva icke den räckvidden. Vid sådant förhållande ställer jag mig så, att mot dessa brister måste jag väga de missförhållanden, som uppkomma genom motsägelser inom yttrandefrihetslagstiftningen, då helt olika regler på detta håll skulle komma att gälla inom strafflagen och tryckfrihetsförfordningen. Detta sista missförhållande är för mig i föreliggande fallet öfvervägande. Jag finner mig därför förhindrad att instämma i det yrkande på afslag, som under andra förhållanden skulle vunnit mina sympatier.

Men jag anhåller, herr talman, att i detta sammanhang få fästa kammarens uppmärksamhet på en fråga af något mera allmän räckvidd, som står i det närmaste samband med denna fråga, nämligen den ordning, i hvilken frågor inom yttrandefrihetslagstiftningen — frågor om yttranderättens lagliga gränser — komma fram till behandling af statsmakterna och närmast af Riksdagen. I detta fall har man i likhet med ett par föregående fall gått den vägen att först genomdrifva förändringen i strafflagen. Sedan säger man — såsom den föregående talaren — att nu är det en nödvändig och enkel konsekvens, att motsvarande förändring i grundlagen måste genomföras. Det är icke någon ny praxis, som i detta nu föreliggande fall införts, utan jag vet väl, att ett sådant förfarande brukats förut. Men jag ber att få hemställa, huruvida denna praxis är nyttig. Det förhållandet, att vår yttrandefrihetslagstiftning icke är enhetligt reglerad — gränserna äro uppdragna dels i tryckfrihetsförfordningen beträffande yttrandefrihetens viktigare del, yttrandefriheten i tryck, och dels i strafflagen i fråga om annan yttrandefrihet — medför risken för att motsägelser skola uppkomma mellan dessa båda lagar. Nu har man så småningom lyckats åstadkomma relativ öfverensstämmelse mellan dessa båda lagstiftningslinjer. För att kunna bibehålla denna, fordras tydligt, att ändringar i yttrandefrihetslagstiftningen genomföras så, att ändring i den ena lagen motsvaras af en liknande ändring i den andra. Eftersom behandlingsordningen är olika för grundlag och strafflag, kunna icke heller ändringarna genomföras i ett sammanhang. Man har då två vägar att välja på, antingen att såsom här genomdrifva ändringen i strafflagen först och sedan framlägga förslaget om grundlagsändring eller också att framlägga grundlagsförslaget först och, sedan det antagits först såsom hvilande och därefter definitivt efter nya val till Andra kammaren, motsvarande strafflagsändring. Denna senare väg är enligt min mening den enda riktiga.

Genom att tryckfrihetens gränser uppdragits i grundlagen har man vunnit, utom den större helgd, som denna lagstiftning bör tillkomma, den rent reala garanti, som ligger däri, att en ändring icke kan genomföras vid en riksdag, utan det antagna förslaget skall hvila och nya val till Andra kammaren skola försiggå, innan ändringen blir definitiv. Denna *garanti för yttrandefrihetslagstiftningens stabilitet* kringgår man genom det system, som man här använder. Man genomdrifver vid en riksdag strafflagsändringen, och sedan säger man: nu finnes intet val, nu måste man såsom en enkel konsekvens taga ändringen i grundlagen.

Ang. ändrad
lydelse af § 3
mom. 13
tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)

Jag hemställer, såsom sagdt, till öfvervägande, huruvida det är nyttigt, att ett dylikt kringgående af grundlagen sker. Det förefaller mig, som om vi borde kunna enas därom — såväl de, som äro böjda för att motsätta sig *utvidgningar* af yttrandefrihetens gränser som de, som äro böjda för att motsätta sig *inskränkningar* af densamma — att det är af viss vikt, att denna stabilitetsgaranti hålles i okränkthet. Från mera objektiv synpunkt måste man säga, att yttrandefrihetens reglering är ett område, som lätt utsättes för vindkast i den allmänna opinionen. Den uppröres en gång af ett bruk af yttrandefriheten, som balanserar på lagens ytterkanter, så att man vill genomföra en kanske förhastad och illa öfvervägd inskränkning, en annan gång upprör ett mot rättsmedvetandet stridande utslag mot hvad man kallar en åsiktsförbrytare till att kräfvat en lika förhastad nedrifning af nyttiga gränser för yttrandefriheten. Man kanske inom denna kammare på vissa håll vill säga: vi skola nog sörja för, att icke förhastade utvidgningar ske. Men de tider kanske komma — och måhända ganska snart — då den tryggheten icke kännas lika stark. Kanske man på andra håll säger, att Andra kammaren sörjer för, att icke någon olämplig inskränkning kommer till stånd. Man kan dock icke vara säker på, hvilka vindkasterna där blifva på den punkten. Och särskildt tror jag, att den sedliga och religiösa yttrandefrihetens vänner icke kunna göra sig alltför säkra på hvad som kan hända i den delen. Det synes mig alltså, som det vore en erinran, som måhända kunde behjärtas af litet hvar, att den ordning, som här användes, icke är den riktiga, utan bör utbytas mot en annan. För min del hade jag, om jag varit medlem af Riksdagen vid det tillfälle, då strafflagsförändringen var föremål för behandling, redan ur denna principiella synpunkt icke röstat för förslaget, innan motsvarande ändring i tryckfrihetsförordningen beträffande yttrandefriheten i tryck blifvit genomförd.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande förslag yrkats, dels att det samma skulle antagas, dels ock att förslaget skulle förkastas.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yr-

kanden och förklarade sig anse propositionen på förslaget antagande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att det från 1911 års riksdag hvilande förslaget angående ändrad lydelse af § 3 mom. 13 tryckfrihetsförordningen skall antagas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, förkastas ifrågavarande förslag.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 89;

Nej — 22.

Om återlämnande från bevillningsutskottet af en dit remitterad motion.

Föredrogs bevillningsutskottets den 26 i denna månad bordlagda memorial nr 1, med anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr Räf väckt motion.

Nu föredragna memorial hade följande lydelse:

»Till bevillningsutskottet har från Riksdagens Andra kammare hänvisats en därstädes af herr Räf väckt motion, nr 3, däruti hemställts,

att Riksdagen måtte besluta, att i dess lokaler utskänkning af brännvin framdeles ej må tillåtas, utan att Riksdagens båda kamrar i hvarje särskildt fall därtill lämna sitt bifall.

Utskottet har funnit ifrågavarande motion afse ett ämne, som icke tillhör utskottets behandling, hvilket utskottet, med återställande af motionen, härmed får jämlikt 7 § i de för Riksdagen gällande reglementariska föreskrifter anmäla.»

Friherre Åkerhielm: Motiveringen i den motion, hvarom detta betänkande handlar, är mycket kort och icke heller i öfrigt så affattad, att man med full säkerhet kan sluta sig till, hvad motionären åsyftat. Möjligt är, att han velat hafva en ändring i brännvinsför-

säljningsförordningen, och i så fall skulle naturligtvis bevilningsutskottet hafva behandlat motionen, och motionen har också blifvit dit hänvisad. Men snarare torde man kunna tolka motionen så, att motionären afsett, att, då fråga uppstår därom, att med tillämpning af nu gällande brännvinsförsäljningsförordning framställning skall göras om utskänkingsrätt inom riksdagshuset, hvilket i allmänhet sker årligen och äfven understundom vid andra tider, än när Riksdagen är samlad, en sådan framställning icke skulle få göras, utan att båda kamrarna varit i tillfälle att ena sig därom. I sådant fall återigen bör motionen naturligtvis icke behandlas af bevilningsutskottet, och den tillhör väl då icke heller något annat ständigt utskott, utan skall, med tillämpning af 37 § riksdagsordningen, ifall den kräver utskottsbehandling, hänvisas till tillfälligt utskott. Detta är också den åsikt, som vid frågans behandling inom talmanskonferensen gjort sig gällande. Och i öfverensstämmelse härmed tillåter jag mig hemställa, att kammaren, med förklarande att motionen tillhör tillfälligt utskotts behandling, behagade lägga detta betänkande till handlingarna.

Om återlämnande från bevilningsutskottet af en dit remitterad motion.
(Forts.)

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, lades nu föredragna memorial till handlingarna med förklarande, att ifrågasvarande motion vore af beskaffenhet att höra till behandling af tillfälligt utskott.

Föredrogos och lades till handlingarna bankoutskottets den 26 innevarande januari bordlagda memorial:

nr 1, med öfverlämnande af fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet afgifna berättelse, och

nr 2, med öfverlämnande af den till innevarande Riksdag afgifna berättelse af fullmäktige i riksgäldskontoret angående riksgäldskontorets ställning och förvaltning.

Herr talmannen anförde, att han efter öfverenskommelse med herr talmannen i Andra kammaren finge hemställa, det Första kammaren ville besluta, att vid det sammanträde, som komme att hållas lördagen den 3 nästinstundande februari, skulle företagas val af dels revisorer och revisorssuppleanter för granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, dels ock valmän och suppleanter för utseende af revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning.

Denna hemställan bifölles.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades

herr *Ericsson, Aaby*, fr. o. m. den 29 innevarande januari t. o. m. den 10 nästkommande februari,

herr *von Mentzer* fr. o. m. den 30 innevarande januari t. o. m. den 10 nästkommande februari.

Justerades fjorton protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 12,07 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 31 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Herr statsrådet *Sandström* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag om ändring i vissa delar af utsökningslagen m. m.; och

2:o) med förslag till lag innefattande ändring i 24 kap. 7 § rättegångsbalken.

Justerades protokollet för den 24 i denna månad.

Herr statsrådet friherre *Adelswärd* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse i 2 § i lagen om bankrörelse.

Upplästes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse nr 11 till Konungen, angående af Riksdagen beslutade ändringar i rikets grundlagar.

Företogs val af tjugufyra ledamöter i den nämnd, som äger att döma, huruvida högsta domstolens och regeringsrättens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedda till ledamöter i nämnden:

herr	<i>Andersson</i>	med 109 röster
friherre	<i>Beck-Friis, Johan G.</i> ,	» 109 »
herr	<i>Beckman, Carl Fredrik</i> ,	» 109 »
»	<i>Berggren</i>	» 109 »
»	<i>Danström</i>	» 109 »
»	<i>Ekman, Johan E:son</i> ,	» 109 »
»	<i>Gezelius</i>	» 109 »
friherre	<i>Gyllenstierna</i>	» 109 »
herr	<i>Hallin</i>	» 109 »
grefve	<i>Klingspor</i>	» 109 »
herr	<i>Kvarnzelius</i>	» 109 »
»	<i>Malmborg</i>	» 109 »
friherre	<i>Silfverschiöld</i>	» 109 »
herr	<i>Strömberg</i>	» 109 »
»	<i>Åström</i>	» 109 »
»	<i>Östberg, G. F.</i> ,	» 109 »
»	<i>Ekelund</i>	» 55 »
»	<i>Gustafsson</i>	» 55 »
»	<i>Hammar skjöld</i>	» 55 »
»	<i>Knaust</i>	» 55 »
»	<i>Nilsson, Johan</i> ,	» 55 »
grefve	<i>Posse</i>	» 55 »
herr	<i>Roos</i>	» 55 »
»	<i>Schöden</i>	» 55 »

Företogs val af sex suppleanter för de af kammaren utsedda ledamöterna i den nämnd, som äger att döma, huruvida högsta domstolens och regeringsrättens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedda till suppleanter:

herr	<i>Forssman</i>	med 101 röster
»	<i>Gelotte</i>	» 101 »
»	<i>Bruce</i>	» 101 »
»	<i>Köhlin</i>	» 101 »
grefve	<i>Hamilton, Carl</i> ,	» 52 »
herr	<i>Boberg</i>	» 52 »

sedan ordningen mellan dem, som erhållit lika antal röster, blifvit genom särskilda lottningar bestämd.

Företogs val af tolf valmän för utseende af Riksdagens kommitterade för tryckfrihetens vård; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedda till valmän:

herr	<i>Cedercrantz</i>	med 104 röster
»	<i>Ekelund</i>	» 104 »
»	<i>af Ekenstam</i>	» 104 »
friherre	<i>Falkenberg</i>	» 104 »
herr	<i>Håkanson</i>	» 104 »
»	<i>Odelberg</i>	» 104 »
»	<i>Trygger</i>	» 104 »
»	<i>Andersson</i>	» 56 »
»	<i>Dahl</i>	» 56 »
»	<i>Fahlén</i>	» 56 »
»	<i>Forssman</i>	» 56 »
»	<i>von Mentzer</i>	» 56 »

Företogs val af tre suppleanter till kammarens valmän för utseende af kommitterade för tryckfrihetens vård; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedda till suppleanter:

herr	<i>Olsson, Valerius</i> ,	med 101 röster
»	<i>Malmberg</i>	» 101 »
»	<i>Köhlén</i>	» 54 »

sedan ordningen] mellan de två förstnämnda blifvit genom lottningsbestämd.

Om utförande
af dekorativa
målningar i
kamrarnas
plenisalar.

Herr Steffen erhöi på begäran ordet och yttrade: I Riksdagens båda kamrar hafva detta år väckts motioner, hvilka remitterats till bankoutskottet och hvari föreslås, att riksgäldsfullmäktige måtte erhålla i uppdrag att träffa aftal med konstnären Axel Törneman om utförande afresco i kamrarnas plenisalar å de därför afsedda fälten af dekorativa målningar. Då skisserna till Andra kammarens målningar redan äro färdiga, hemställas i andrakammarmotionen därjämte, att 32,000 kronor måtte beviljas för målningarnas utförande snarast möjligt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med skisserna.

Till det i dessa motioner framhållna önskemålet, att snart erhålla en konstnärlig och värdig dekorering af kamrarnas plenisalar, ansluter jag mig på det lifligaste. Hvad beträffar valet af herr Axel Törnemans förslag till målningar i Andra kammarens plenisal,

torde detta val få betraktas närmast såsom denna kammarens ensak, hvadan jag saknar anledning att ingå på detsamma. Däremot synes det mig ingalunda vara någon *sakligt* berättigad uppfattning, att ändamålet, de båda plenisalarnas bästa möjliga dekorerings, nödvändigtvis måste vinnas, därigenom att *samme* konstnär erhåller uppdrag att dekorera båda plenisalarna. Då dessa salar ligga så, att de icke kunna bilda de samtidigt för blicken framträdande delarna af ett större dekorativt helt, saknas anledning att af deras dekoreringsfordra *en till det yttersta drifven öfverensstämmelse*. Tvärtom torde vissa afvikelser i dekoreringsens stil eller konstnärliga anda vara högeligen välkomna såsom uttryck för kamrarnas afvikande funktioner. Jag erinrar om skillnaden i Westminsterpalatset mellan den mer praktfulla dekoreringsen af *House of Lords* och den mera borgerligt förnämna uti *House of Commons*. Det kan sålunda, enligt min mening, ingalunda vara uteslutet, att en *annan* konstnär erhåller uppdraget att dekorera Första kammarens plenisal. De redan gifna arkitektoniska förhållandena innebära tillräcklig garanti för all den *önskliga* enhetligheten.

Om utförande af dekorativa målningar i kamrarnas plenisar.
(Forts.)

Jag ber därför att få fästa Riksdagens och särskildt Första kammarens uppmärksamhet på de synnerligen tilltalande dekoreringsförslag för Första kammarens plenisal, som konstnären Nils Asplund utfört efter att under hela sommaren 1911, med riksgäldsfullmäktiges herr ordförandes benägna medgifvande, i riksdagshuset ha verkställt studier för ändamålet. En stor förtjänst och ett obestriddligt företräde framför herr Törnemans förslag uppvisa herr Asplunds skisser särskildt därutinnan, att de framlägga en sorgfälligt genomtänkt och mycket anslående plan för den *totala* dekoreringsen af ifrågavarande plenisal och *icke enbart* ett förslag till figurala målningar i trenne af de tomma väggfälten. Detta är en mycket betydelsefull sida af hela problemet. Det utgör *alls ingen* tillfredsställande lösning af plenisalarnas dekoreringsfråga att *blott* sätta in än så vackra taflor i tre af de stora väggfälten. Dessutom fordras ovillkorligen en med dessa taflor harmonierande *dekorativ behandling af väggarna och taket öfverhufvud*. Och det är ett förslag till den nuvarande, helt visst blott som *ett provisorium* menade, ödsliga nakenhetens och hemskt banala stuckornamentikens *ersättande* genom en på samma gång diskret och rik och med plenisalens ändamål harmonierande *färgornamentik*, som Asplunds skisser gifva oss, vid sidan af utkasten till präktigt dekorativa figurmålningar för de stora väggfälten. Helt visst erhåller Första kammarens plenisal ett stort estetiskt företräde framför medkammarens, om herr Asplunds vackra *totala* dekoreringsplan genomföres i den förra, men den senare erhåller *endast* herr Törnemans figurmålningar och landskapsbild. Herr Asplund har vid utförandet af den stora absidmålningen i Göteborgs högskolas aula visat, att han besitter en mindre vanlig förmåga att lösa just den här föreliggande uppgiften: att sammanställa en dekorativ figurmålning med en densamma omgifvande färgornamentik.

Om utförande
af dekorativa
målningar i
kamrarnas
plenisalar.
(Forts.)

Min uppfattning är för öfrigt, att till exempel herr Asplunds skiss till bilden: »Konung Magnus' landslag skrifves», har väl så stora allmänna konstnärliga företräden som någon af herr Törnemanns figurskisser, samt att herr Asplunds figurutkast har ett afgjort företräde genom sin fasta, lugna *dekorativa* hållning.

Dessutom anser jag mig böra framhålla, att herr Asplunds förslag *icke* innebär någon dyrbar förändring af plenisalens redan existerande, i *trä* utförda dekoreringsplan, utan att han noga anslutit sin dekoreringsplan till panelernas och läktarnas färg och stil. Dock har han på ett anslående sätt löst frågan om *reliefer* i de stora fyrkantiga fälten under läktarna.

Det synes mig sålunda vara särdeles önskligt, att Riksdagen ville besluta, att riksgäldsfullmäktige erhålla i uppdrag att med bistånd af sakkunnige *granska* konstnären Nils Asplunds i Stockholm förslag till dekoreringsplan af Första kammarens plenisal, samt att till nästkommande riksdag inkomma med häraf föranledda *förslag* och *kostnadsberäkningar*.

Jag anhåller slutligen, herr talman, att detta mitt yttrande måtte öfverlämnas till bankoutskottet.

Efter härmed slutad öfverläggning bifölls herr Steffens anhållan att det nu afgifna anförandet måtte öfverlämnas till bankoutskottet.

Herr vice talmannen erhöi på begäran ordet och yttrade: Jag ber få hemställa, att kammaren måtte besluta tillsätta två tillfälliga utskott, hvardera bestående af sju ledamöter med tre suppleanter, och att till första tillfälliga utskottet måtte remitteras följande motioner:

nr 1, af herr *Ekman, Karl Johan*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om bestämmande af särskilda kompetensvillkor för kristendoms lärare i folkskolor m. m.,

nr 65, af herr *Petrén, Alfred*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning af frågan om fängelseläkarnes kompetens i rättspsykiatriskt hänseende, och

nr 67, af herr *Steffen*, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående några önskemål i sammanhang med fattigvårdslagstiftningskommitténs uppdrag,

samt till andra tillfälliga utskottet följande motioner:

nr 62, af herr *Stärner*, om upphäfvande af det i Kungl. brefvet den 18 december 1772 meddelade förbudet mot auktioners hållande nära tullarna utom Stockholms stad,

nr 64, af herr *Almer*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om nedsättning i biljettpris vid resor å statens järnvägar för vissa sanatoriepatienter, och

nr 66, af grefve *Spens*, om förkortande af stadgade tider för inlämnande af ansökning och öfverklagande af förslag till vissa tjänster.

Denna hemställan bifölls.

Herr talmannen anförde, att han efter öfverenskommelse med herr talmannen i Andra kammaren finge föreslå, att val af ledamöter i de nu beslutade utskotten skulle företagas vid kammarens sammanträde nästa onsdag och val af suppleanter för dessa ledamöter påföljande dag.

Detta förslag antogs.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 2 § i lagen om bankrörelse.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag om ändring i vissa delar af utsökningslagen m. m.; och

2:o) med förslag till lag innefattande ändring i 24 kap. 7 § rättegångsbalken.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,11 e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna*.

Lördagen den 3 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades protokollet för den 26 nästlidne månad.

Upplästes följande ingifna läkarintyg:

Att borgmästaren *K. von Geijer*, på grund af sjukdom (luft-rörskatarr med feber) är under närmaste tiden oförmögen att deltaga i riksdagsarbetet, intygas härmed.

Stockholm den 31 januari 1912.

Erik Tengstrand.

Leg. läkare.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtanden och memorial:

nr 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till lag, innefattande ändring i 2 kapitlet 3 § kyrkolagen;

nr 2, med anledning af remiss från Första kammaren af en utaf grefve J. W. Spens väckt motion;

nr 3, med anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr C. Lindhagen m. fl. väckt motion;

nr 4, i anledning af justitieombudsmannens framställning till Riksdagen angående ändring af bestämmelserna om danaarf;

nr 5, i anledning af justitieombudsmannens framställning om ändring af 16 kapitlet 10 § rättegångsbalken; och

nr 6, i anledning af verkställd granskning af justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Upplästes två inkomna protokoll af följande lydelse:

År 1912 den 31 januari sammanträdde den nämnd, som äger att döma, huruvida högsta domstolens samtliga ledamöter gjort sig

förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas, hvarvid röstades öfver följande proposition:

Den, som vill, att omröstning på det i 69 § riksdagsordningen föreskrifna sätt skall anställas till uteslutande af någon bland högsta domstolens ledamöter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, blifva högsta domstolens samtliga ledamöter bibehållna.

Och befunnos efter omröstningens slut, sedan voteringssedlarna öppnats, rösterna hafva utfallit sålunda

Ja — 0

Nej — 48

i följd hvaraf nämnden ansett högsta domstolens samtliga ledamöter böra vid deras ämbeten bibehållas.

A. Hansson,
i Solberga.

G. F. Östberg.

S. H. Kvarnzelius.

Axel Vennersten.

År 1912 den 31 januari sammanträdde den nämnd, som äger att döma, huruvida regeringsrättens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas, hvarvid röstades öfver följande proposition:

Den, som vill, att omröstning på det i 69 § riksdagsordningen föreskrifna sätt skall anställas till uteslutande af någon bland regeringsrättens ledamöter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, blifva regeringsrättens samtliga ledamöter bibehållna.

Och befunnos efter omröstningens slut, sedan voteringssedlarna öppnats, rösterna hafva utfallit sålunda

Ja — 0

Nej — 48

i följd hvaraf nämnden ansett regeringsrättens samtliga ledamöter böra vid deras ämbeten bibehållas.

A. Hansson,

i Solberga.

G. F. Östberg.

S. H. Kvarnzelius.

Axel Vennersten

Dessa protokoll lades till handlingarna; och skulle desammas innehåll delgifvas Riksdagens kanslideputerade med anmodan att låta i ämnet uppsätta och till kamrarna ingifva förslag dels till den skrifvelse, som borde till Konungen aflåtas, dels ock till paragraf i riksdagsbeslutet.

Herr statsrådet *Sandström* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga proportioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 11 kapitlet 9, 24 och 38 §§ rättegångsbalken, samt

2:o) med förslag till lag om ändring i vissa delar af sjölagen samt till lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen den 12 juni 1891, innefattande vissa bestämmelser om sjöfynd.

Företogs val af sex revisorer för granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning sistlidna år, hvilken granskning skall taga sin början den 1 oktober 1912; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till revisorer utsedda:

herr Fahlén, A. Hugo, led. af Riksd. Första kammare, m.	116 röster
frih. Fleming, O. H. A., » » » » » »	116 »
herr Hallin, E. A., » » » » » »	116 »
» Neiglick, G. S., » » » » » »	116 »
» Tonning, O., iandtr., f. d. led. af Riksd. Första kam. m.	116 »
» Åström, A., » » » » » »	116 »

Företogs val af tre revisorssuppleanter för granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning år 1911; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit därtill utsedda följande ledamöter af Riksdagens Första kammare:

herr von Geijer, K. E.,	med 102 röster
» Ekelund, G. M. H.,	» 102 »
» Hahn, Anton,	» 100 »

sedan ordningen mellan de båda förstnämnda blifvit genom lottning bestämd.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning år 1911; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedda till valmän:

herr Andersson	med 113 röster
» Barthelson	» 113 »
» von Baumgarten	» 113 »
» Carlberg	» 113 »
» Danström	» 113 »
» af Ekenstam	» 113 »
» Ekman, Karl Johan,	» 113 »
» Ericsson, Ollas A.,	» 113 »
» von Geijer	» 113 »
» Jonsson, Erik,	» 113 »
» Kvarnzelius	» 113 »
» Larsson, Knut,	» 113 »
» Malmberg	» 113 »
» Nilsson, Johan,	» 113 »
» Sehlin	» 113 »
» Strömberg	» 113 »
» Söderbergh	» 113 »
» Åström	» 113 »
» Antonsson	» 60 »
» Berggren	» 60 »
grefve Hamilton, Alexander,	» 60 »
herr Johanson	» 60 »
» Lindblad, Ernst,	» 60 »
» Lyckholm	» 60 »

Företogs val af sex suppleanter för de valmän, som af kammaren fått i uppdrag att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning år 1911; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedda till valmanssuppleanter:

herr Gustafsson	med 105 röster
» von Bahr	» 105 »
» Lindh	» 105 »

herr Beckman, Carl Fr., med 105 röster
» Hahn..... » 56 »
grefve Hamilton, Carl,..... » 56 »
sedan ordningen mellan dem, som erhållit lika antal röster, blifvit genom särskilda lottningar bestämd.

Föredrogos och hänvisades till lagutskottet de vid början af detta sammanträde aflämnade kungl. propositionerna.

Herr statsrådet *Schotte* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående öfverförande af visst belopp till den i 19 § af lagen angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar den 4 juli 1910 omförmälda fond.

Afgåfvos och bordlades följande motioner:

nr 78, af herr *Skarstedt*, om upphäfvande eller suspension af bestämmelsen om skyldighet för föräldrar och målsmän att inom viss tid låta vaccinera sina barn;

nr 79, af herr *Bäckström*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om upprättande af en statens lifförsäkringsanstalt; samt

nr 80, af herr *Rosén*, om åvägabringande af utredning i fråga om effektiva åtgärder för underlättande af jordupplåtelser för egna hem i Norrland.

Vid föredragning af Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående öfverförande af visst belopp till den i 19 § af lagen angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar den 4 juli 1910 omförmälda fond, blef denna proposition på begäran bordlagd.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kam-maren åtskildes kl. 3,03 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.